

NOVÝ CHRÁM ZASVĚCENÝ HRÁM^{1/}

SPORTOVNÍ HALU SAZKA ARENA RECENZUJE KAREL DOLEŽEL

MOTTO: NEJÚČINNĚJŠÍM NÁSTROJEM ŘÍZENÍ JE DIKTATURA, OBČAS ZJEMNELA METODOU CUKRU A BIČE.^{2/}

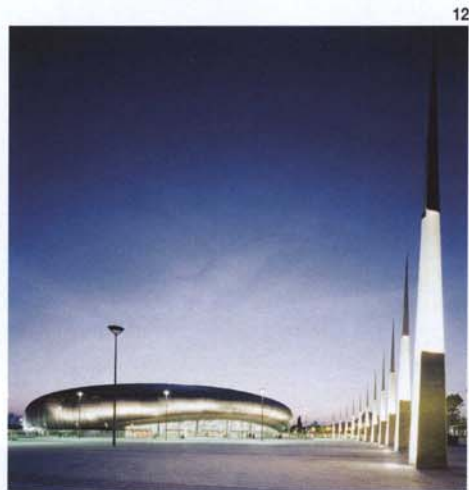
Titulek i citát hovoří výmluvně. První vizuálně připodobňuje Sazka Arenu k římskému Koloseu, druhý vyznával patrně i římský císař Vespasiánus, když usiloval o co nejrychlejší dokončení stavby ještě za svého života. Manažerské a organizační schopnosti obou stavebníků jsou obdivuhodné, příznačné ovšem je, že jména římských architektů neznáme a o nynějších tvůrcích nepadlo v hodinovém televizním sestřihu ze zahájení ani slovo. Obě stavby nebyly zcela dokončeny a již sloužily svému účelu. Koloseum otevřel Titus a dokončil Domitianus. Kdo a kdy dokončí stavbu haly, potažmo celý areál Zelený ostrov, zůstává otázkou. U stávající arény nebyly zatím realizovány vnitřní prostory tréninkové haly a obchodní plochy směrem k Českomoravské ulici. Určujícím kritériem konceptu byl především byznys, projekčních a stavebních prací pak neúnosně krátký čas a nad tím vším – rozhodující velkého šéfa hlas.

Samozřejmě soukromý investor nemusí vypisovat architektonickou soutěž, ale o něčem tato skutečnost vypovídá, zvláště při tak zásadním zásahu do struktury města, leč výběrová řízení na stavební dodávky vypsána byla. Z logiky tak vyplývá, že nešlo ani tak moc o to, jak bude objekt vypadat, ale především, kdy bude nějak vypadat. To potvrzuje i skutečnost, že venkovní úpravy, projektované Evou Jiřičnou, se zatím nerealizovaly, neb její perfekcionalismus se na termíny neohlížel. Okolí haly je tak jakýmsi provizorně uklizeným stavenišťem.

Koncepce. Urbanistický koncept celého areálu se jeví jako provozně logický, jisté pochybnosti vyvolává architektonické ztvárnění (zatím pouze v perspektivách), hýřící vůči racionálnímu kruhu arény až nadbytečnými křivkami. Osazení vlastní hlavní hmoty určil jak pozemek, tak především vazba ke stanici metra a autobusovému terminálu v ulici Ocelářská. Zvolené objemové řešení kruhu, přesněji nízkého širokého válce, ve výsledku asociující kardinálský klobouk, je překvapivé, neb typologické východisko představuje obdélník (60 x 30 m) hokejového hřiště. Autoři si tak na dvou stranách sice vtipně rozšířili nástupní prostory, ovšem za cenu jisté objemové statičnosti kruhové hmoty. Zvláště pak hlavní vstup z Ocelářské ulice postrádá razantnější zvýraznění ve svém ztvárnění. Paradoxně je vymezen mezi dvěma rampami, které však s pohybem návštěvníků nemají nejmenší souvislost. A jsme u jádra věci. Celá více než 420 metrů dlouhá křempa klobouku je totiž od provozu haly téměř hermeticky oddělená a doposud mrtvá. Budoucí obchodní pasáže je při nedokončeném konceptu nefunkční a její stereotypně monotónní plášť tak nebude ani v budoucnu nic vypovídat o dění či nedění uvnitř haly. Pokud jednou vstoupíte do útrob haly, již více nespátříte denní světlo. Pohyb za proskleným ochozem tak bude jakýmsi falešným obrazem skutečného dění uvnitř. Modulové řešení vybral investor především proto, že umožnilo mnohem rychlejší postup než při běžných stavbách. Je to logické, neboť rychlost byla po celou dobu výstavby jedním z nejsledovanějších hledisek.^{3/} Čas tak v tomto případě předběhl architekturu doslova i obrazně. Nabízí se jedno nelichotivé přirovnání, kdy rovněž rozhodovali o obrovské stavbě především (tehdy ideologičtí) vůdci pod tlakem (tehdy politických) hledisek, termínů, výročí, a vznikl tak „monument“, jenž se může chlubit jen obestavěnými kubíky, kapacitami, množstvím spotřebovaného betonu a oceli – Palác kultury na Pankráci^{4/}. Hybridní moloch nezvládnutého měřítka s absencí architektonického konceptu, natož pak kvality.

Interiér. Vnitřní prostor vlastní haly je samozřejmě impozantní, a porovnáme-li jej s obdobně velkými multifunkčními příklady v zahraničí, nenacházíme téměř žádné zásadní rozdíly, neb typologické požadavky (křivka

viditelnosti, mobilní tribuny, typové sedačky s držáky na kelímky, nástupy, „videokostka“, skyboxy, komentátorské a režijní kabiny) do značné míry unifikují všechna řešení. Zůstává prostor především pro barevnost, materiály a zastropení. Autoři zvolili pro sedadla (made in USA) odstín nevtrávně šedomodré s argumentem, že barevné jsou již dostatečně reklamní plochy a oděvy diváků. Taký argument, jenž ovšem bledne při pohledu do rudého kotle například budapeštské arény, ale i mnoha dalších. Pozitivně lze hodnotit přerušení záplavy sedadel otevřeným klubovým a zaskleným privátním prstencem skyboxů, podtržený vskutku sugestivním pásem obrazovek. Kruhový půdorys skvěle využila konstrukce střechy s radiálními nosníky (poněkud tonoucími ve tmě) a stříbřitými táhly, která je rozhodně koncepčně i vizuálně originální, na rozdíl od převládajících příhradovin ve většině obdobných staveb. Jistá výtvarná a prostorová jednota vlastní haly ovšem bere za své při jejím opuštění. Autoři se zcela určitě snažili o jednotící výraz interiérů, nicméně se střídavými úspěchy. Například výčepy piva, nezanedbatelný rozsah ploch, si řešil Staropramen sám, diskrepance mezi noblesními a banálními materiály, kamenné dlažby, nerez a žárově pozinkované prvky v kombinaci s modifikovanými obkladovými deskami s různou povrchovou úpravou, keramika, nejrůznější druhy dříví, omítky, sklobetony či příznané natřené tvárnice vytvářejí výsledný disonanční šum, bez jasného zvuku hlavního, nejspíše sportovního tónu, znělky či chorálu. Materiálová roztržitost se tak stává důsledkem neujasněnosti koncepční, má to být chrám, důstojný, pevný, konvenční, pro seriózní usedlé pány, nebo veselá,

12

SNIMEK ATTILA POLGÁR

13

SNIMEK FERENC SZARKA

odvážná, pestrá a nekonvenční aréna pro teenagery? Na tuto provozní ambivalentnost autoři nenašli jasnou a pádnou odpověď.

Parvenuovský dojem z těchto obslužných prostor vrcholí ve dvou vskutku „extra“ podlažích (skyboxy a klubové), s nimiž autoři nemají nic společného, snad jen, že něco takového ve svém (?) díle připustili. Firma Yates & Silverman, INC. z Las Vegas zde předvádí jen tak běžně nevidanou směsici nejpokleslejšího kýče, že je škoda slov. Absurdně tak vycházejí prostory pro masu kultivovaněji než pro „elitu“.

Specialisté. Přesto lze bez zpochybňování ocenit práci specialistů. Především autora ocelových konstrukcí zastřešení, ale i statiky–betonáře, akustiky a autora scénických řešení. Je to logické, architektuře rozumí přece každý, určit, jaký bude interiér, nebo vybrat typ unifikovaného pláště je snadné. Ovšem určovat statikovi, jak zastropit stometrové rozpětí s požadovanými stotunovými lokálními zatíženími nebo vymýšlet multifunkčnost prostor si netroufl ani nejvyšší. A je to vidět. Ocelová konstrukce střechy je popsána ve zvláštní kapitole (viz též str. 46, 73), ale nelze ji nezmínit ve velmi úzkém vztahu ke scénickému pojetí. Zdeněk Lukeš porovnává^{5/} zastřešení haly, které se nad oválem pohybuje od 92 do 135 metrů při vzepětí devíti metrů, s brněnským pavilonem „Z“.^{6/} Rozměry rozpětí se skutečně shodují, ale tím veškerá podobnost končí. Jedině společná koncepční východí úvaha a důsledná spolupráce statika se scénografem vytvářejí z této budovy to, co je na ní opravdu pozoruhodné a unikátní.

Autor scénické technologie navrhuje 29 modifikací arény a tomu přizpůsobil celkový koncept, jenž vychází ze splnění následujících záměrů:

/ Využitím minima konstrukčních prvků docílit maximální efekt, tedy maximální koeficient funkčního pokrytí prostoru jednotlivými zařízeními.

/ Nabídnout potřebné zachytné body pro hostující technologické systémy.

/ Ponechat v inscenačním prostoru pouze ty prvky a systémy, které jsou v akci, a až na výjimky je není nutné deponovat ve skladech.

/ Umožnit plynulé doplňování koncových technologických prvků a systémů podle aktuální programové potřeby.

/ Zajistit vysokou funkční a estetickou úroveň všech vestavěných zařízení v logice architektonického kontextu.

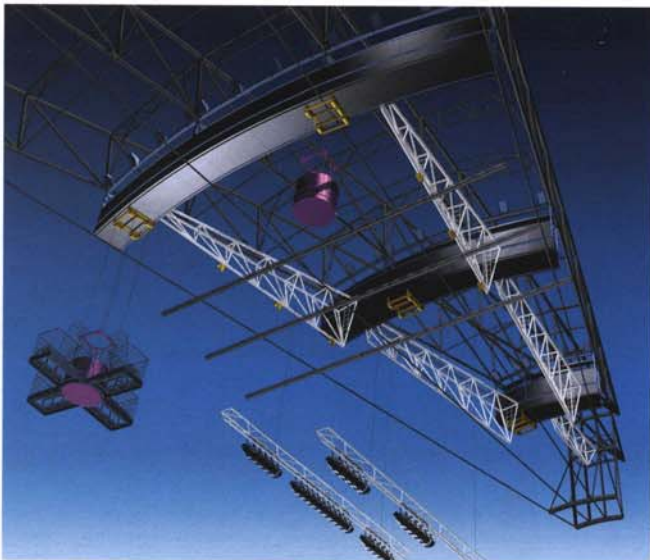
Základním hlediskem bylo tato předsevzetí splnit za podmínky maximálně flexibilní, rychlé a na pracovní sílu a čas nenáročné výměny jednotlivých produkcí. Hlavní zátěž, jak skutečná, tak funkční, spočívá v nápaditém uspořádání logicky hierarchizované technologie horní sféry. Kruhový tvar nad oválem se jeví jako ideální pro tři soustředné pochozí technické lávky korespondující s válcem vrchlíku, mezi nimiž jsou navržena radiální ramena mobilních jeřábů. To umožňuje velmi efektivně vykryt téměř celou plochu a především při koncertech stačí sestavit střechu – grandsuport pódia pohodlně na zemi a následně ji zvednout v kterémkoliv místě. Není třeba stavět portály. Takto lze snížit strop nad téměř celou plochou. Spodní sféra využívá již běžně používaný princip – teleskopické tribuny, ale opět s pozoruhodnou inovací, kdy zasunutím dolní poloviny tribuny do zapuštěného kufru se ponechá větší komunikační propojení plochy se zázemím, například při megakonzertech, ale i při plesech, výstavách apod. Unikátní je rovněž instantní systém mobilních pódii, která se po vynoření z podzemních úložišť pohybují na vzduchových polštářích kamkoliv po ploše, obsluhována pouze dvěma osobami. Nabízejí plochu v rozmezí 288 až 576 metrů čtverečních.

Je promarněnou příležitostí pro Prahu, že nevyslala prostřednictvím arény v souběhu se sportem i zprávu o kvalitě architektury a kulturnosti v naší zemi, tak jak jsme tomu byli svědky při OH v Tokiu, Mnichově, Barceloně, Sydney, nebo při pohledu na halu Globen ve Stockholmu či loni dokončenou arénu v Budapešti^{7/}. Právě budapeštská aréna je příkladem, že lze i megaarchitekturu pojmout tvůrčím a invenčním způsobem. Nemá sice tolik skyboxů, ani nevyvíká tak rozsáhlou multifunkčností, leč síla architektonického konceptu bez okázalých gest je zřejmá na první pohled. A jaké z toho plyne poučení?

Práce kvapná pro architekturu málo platná.

AUTOR JE ARCHITEKT, PEDAGOG NA FAKULTĚ ARCHITEKTURY VUT V BRNĚ
STALÝ SPOLUPRACOVNÍK REDAKCE
MEZITITULKY REDAKCE

14

15

1/ Reklamní slogan v TV spotu.

2/ Aleš Hušák, text na pamětní desce v Sazka Areně. MF Dnes, 29. 3. 2004, s. A1.

3/ Magazín Sazka Areny, speciál ke slavnostnímu otevření, s. 17.

4/ Palác kultury, Vojský projektový ústav Praha, autoři: Jaroslav Mayer, Vladimír Ustohal, Antonín Vaněk, Jan Králík, projekt 1969, realizace 1981.

5/ Lidové noviny 29. 4. 2004, Architektonicky žádná sláva, Zdeněk Lukeš.

6/ Pavilon Z na brněnském výstavišti z let 1958–1959. Architektonický kolektiv: Z. Alexa, Z. Denk, Z. Pospíšil, M. Steinhauser, Z. Špaček a významný konstruktér prof. Ferdinand Lederer (nar. 1906), jenž navrhl kopuli na kruhovém půdorysu o průměru 93,5 a vzepětí 20 metrů jako prutovou příhradovinu. Konstrukční princip je tudíž zcela odlišný, neboť diagonální pruty v poledňových směrech jsou stabilizovány rovnoběžkovými prstenci. Výsledný efekt spočívá v eliminaci bočních sil kopule, která je ukončena v místě inflexního bodu zatížení, v subtilnosti a minimální spotřebě materiálu, ale rovněž v nemožnosti většího excentrického zatížení. Zastřešení Sazka Areny je realizováno na principu klenby, kde 36 nosníků tvoří žebra a boční síly jsou eliminovány táhly.

7/ www.kozti.hu, autoři: Skardelli György, Pottyondy Péter, Lázár Ferenc, Gáspár László, 2003, náklady 80 mil. 300 tis. EUR (okolí haly s vedl. budovami 31 mil. EUR)

14 Vizualizace segmentu scénické technologie

15 Kulturní konfigurace Areny